

Roofvogelvervolging

Gerard Ouweneel

Het artikel betekende een stevige uppercut op het netvlies. In ‘The Killing Crisis’, een verhaal in een van de BirdLife magazines, staat een top twintig van de geografische locaties in Noord-Europa, het Middellandse Zeegebied en de Kaukasus waar de meeste trekvogels het loodje leggen. In totaal worden jaarlijks zo’n 25 miljoen exemplaren illegaal omgebracht. Het verbaast niet dat veruit de meeste van die trekvogel-dodenakkers zich in de Mediterrane landen bevinden. Maar dat ook Nederland in dat treurnisoverzicht staat was een schok. In Nederland! Nota bene het land dat zichzelf zo graag als gidsland op het schild heft als voorbeeld hoe andere naties zaken moeten aanpakken!

Ook al omdat Siegfried Woldhek en ik namens Vogelbescherming Nederland (VBN) destijds in het kader van het ICBP Bird Migratory Program veel tijd en energie staken om in het Mediterrane gebied tot een begin van trekvogelbescherming te komen, zocht ik contact met Barend van Gernerden van VBN, coördinator van het Global Flyway Program van BirdLife. Bovendien maakt Barend deel uit van het redactieteam van het bewuste tijdschrift. Via hem hoorde ik dat onze natie op het BirdLife schandelijkste was beland als gevolg van de omvang van de illegale roofvogelvervolging, acties die naar schatting jaarlijks circa 1200 slachtoffers eisen. Enfin, lees de jaarrapporten in *De Takkeling* hoe in dit land met roofvogels kan worden omgesprongen en trek uw conclusies.

Nederland staat dus tussen landen als Italië, Cyprus, Syrië, Libanon, Azerbeidzjan en Malta, naties met een of meer locaties waar trekvogels in huiveringwekkende aantallen illegaal worden geruimd. Daarbij een terzijde. Een land als Frankrijk ontspringt deze dodendanslijst, evenals een stel andere naties waarvan vaststaat dat er veel mis is. Neem Engeland. In vrijwel iedere uitgave van het tijdschrift *British Birds* lezen wij over illegale roofvogelvervolging en dan vooral over die op Blauwe Kiekendieven, die door schandalige rampoktaties in Engeland geen voet aan de grond krijgen. Bij het lezen van het bewuste BirdLife artikel moest ik denken aan mijn Franse werkgever. Deze placht te spreken over ‘perfectionnisme hollandaise’. Kan het zijn dat, in tegenstelling tot Nederland, andere Europese landen bewust bij BirdLife in Cambridge geen cijfers hebben gedeponereerd, waardoor het overzicht mank gaat? Of niet in staat waren cijfers te produceren? Houd er rekening mee!

Ik las het bewuste BirdLife-artikel in juli 2019, een maand met veel positief Nederlands roofvogelnieuws: veel muizen dus een goede roofvogelzomer, opnieuw broedende Steppekiekendieven in Groningen met een droomresultaat van zes nakomelingen en, na spannende voorjaarsweken, toch positieve visarendberichten uit de Biesbosch, waarbij het jong van het Gijster broedpaar werd geringd – het eerste ooit

in dit land geringde visarendjong met dus veel mediatamtam. Voorts de Sakervalk van Wieringen en de *Limosa* uitgave met het succesverhaal van de sinds 2006 in dit land broedende Zeearenden. Vogelaarmakkers meldden opgetogen dat er in het Utrechtse van meer vlinderende Wespendienven viel te genieten dan in voorgaande jaren. Omdat er zich vlakbij mijn woning een territorium bevond, kon ik zelf vaak het hart ophalen aan boomvalkloopings, een geslaagde goedmaker voor het sperwerhuishouden van ‘Mazzelaar’ die, na zich dit voorjaar wél te hebben gevestigd, het nest zag kapseizen en verder verstek liet gaan. Maar dat is een ander verhaal. Van kort over de grens, uit Wallonië, kwam de melding dat het aantal territoria van Rode Wouwen was toegenomen van 150-180 paren in 2001-07 tot 360-410 in 2015-16.

Allemaal fijn nieuws dus, maar een paar weken later volgden ontvullende berichten over de gang van zaken bij roofvogels verder buiten onze grenzen. In 2019 broedden er op de Balkan slechts 45 paren Aasgieren tegen nog 71 stellen in 2012. Mijn ervaring van circa een halve eeuw geleden was dat op de Balkan Aasgieren niet ongewoon waren. In NO-Duitsland kwamen in de periode 2003-14 137 Zeearenden om als gevolg van aanvaringen met windturbines, althans, dat aantal slachtoffers werd gevonden! Veelzeggend over de beroerde gang van zaken bij de Afrikaanse gieren was het nieuws dat men in Botswana bij drie met gif overgoten olifantkarkassen 537 gesneuveld gieren aantrof, verdeeld over vijf soorten. Daarbij waren tien als bedreigd te boek staande Kaapse Gieren. Om plekken waar stropers hun gedode olifanten achterlieten niet te verraden door rondcirkelende gieren, overgieten ze de karkassen met gif met het doel de gieren te ruimen.

Een boekje dat Rob Bijlsma toezond zette verder aan het denken. Rob kreeg een uitgave in handen over twee ‘sportsmen’ die in april 1925 een ornithologische verzameltocht maakten in de Roemeense Dobroedsja en naastgelegen Donau-Delta. Op de hoogte zijnde van mijn belangstelling voor die streek, vermoedde Rob dat het boekje wel in de smaak zou vallen. Dat deed het, zij het dat die smaak deels wrang was. Want het verhaal hoe twee Engelsen met ingehuurde Roemeense handlangers door de Dobroedsja trekken om roofvogelnesten te brandschatten en de oudervogels neer te halen leidt tot weezin. Hoe het daar toen toeging – en waar in die tijd trouwens niet? – wordt duidelijk bij het lezen over de concurrentie die de heren ondervonden van een team Poolse collectioneurs die voor hun neus eieren uit nesten van Monniksgieren en Keizerarenden wegkaapten. Mij verbaasde hoe talrijk roofvogels bijna een eeuw geleden nog in de Dobroedsja moeten zijn geweest, ondanks dat toen alweer een halve eeuw eerder ene Von Dombrowski ruim 400 Zeearenden ‘verzamelde’... Wijlen museumconservator Gerlof Mees zou over de enorme series (roof)vogels die in de tweede helft van de negentiende eeuw in de Dobroedsja en elders werden afgeschoten naar voren brengen dat ‘de populaties wel erg ruim werden bemonsterd’. Bij huidige vogelbeschermers wekken de cijfers die o.a. Maarten Bijleveld in zijn *Birds of Prey* in Europe opvoert afschuw. Dat ondanks de brandschatting die lieden als Von Dombrowski en het Britse duo uitvoerden roofvogels, naar huidige normen gemeten, rond 1925 nog talrijk waren in de Dobroedsja is op te maken uit de avifaunistische lijst

van waargenomen soorten. De heren schrijven over de Keizerarend ‘common in the forest with a pair to every mile or two’. Van de Sakervalk lezen wij ‘very common, both in the forest and in the Delta’ en van de Monniksgier ‘not uncommon in the forest’.

Toen wij rond 1970 in het late najaar voor het eerst in de Dobroedsja kwamen waren Monniksgieren al foetsie; de laatste gaf er in 1964 de brui aan. Keizerarenden en Sakervalken zagen wij incidenteel, zij het dat er in 1971 een paartje adulte Keizerarenden op de dorpsweide van Baja rondzwalkte. Sakers zag ik min of meer regelmatig in september 1975. Nu zijn beide soorten nagenoeg verdwenen uit Roemenië. Keizerarenden proberen zich aarzelend te hervestigen vanuit Hongarije waar vogelbeschermers zich inspinnen het ze naar de zin te maken. Van de Saker vertelde een plaatselijke gids mij in mei 2018 dat er in de Delta wellicht nog een paartje huisde!

Met andere woorden, beschouwen wij 1970 als een keerpuntjaar waarna in onze contreien het met roofvogels langzaamaan weer bergopwaarts ging, in Roemenië en elders in deze wereld, zoals in Afrika met de gieren, ging en gaat het nog steeds bergafwaarts. Reden tot uitbundig vreugdebetoon is er niet. En gelet op onze rangschikking in die BirdLife top twintig lijst van dodenlocaties ook niet in Nederland.

Literatuur

- Bijleveld M. 1974. Birds of Prey in Europe. The Macmillan Press, Londen.
Lawicki L & van den Berg A.B. 2019. WP reports. Dutch Birding 41: 260-276.
Lowen J. 2019. The Killing Crisis. BirdLife Themagazine 41(1): 12-17.
Kirke Swann H. & McNeile J.H. 1925. Two ornithologists on the Lower Danube. Wheldon & Wesley, Londen.

Adres: Lijster 17, 3299 BT Maasdam, glo@xs4all.nl